

Adresát: Klienti Tomaier Legal advokátní kancelář s.r.o.
Autor: Tomaier Legal advokátní kancelář s.r.o.
Datum: 15. března 2020
Předmět: **Důsledky vyhlášení nouzového stavu na práva a povinnosti osob a možnost uplatnění náhrady škody vzniklé v příčinné souvislosti s krizovými opatřeními**

I. PŘEDMĚT MEMORANDA

Předmětem tohoto memoranda je posouzení dopadů vyhlášeného nouzového stavu Vládou České republiky (dále jen „**Vláda**“) usnesením ze dne 12. 3. 2020, zveřejněného ve sbírce zákonů pod číslem 69/2020 (dále jen „**Nouzový stav**“), v souvislosti se šířením viru COVID-19, zejména na práva a povinnosti osob na území České republiky a případné nároky z titulu náhrady škody způsobené v souvislosti s Nouzovým stavem.

II. PŘEDPOKLADY

Při vypracování tohoto memoranda jsme vycházeli z obecných předpokladů týkajících se Nouzového stavu vyhlášeného v souladu s ustanovením čl. 5 a 6 ústavního zákona č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky, ve znění pozdějších předpisů. Nouzový stav byl Vládou vyhlášen s účinností od 14.00 hodin dne 12. 3. 2020 na dobu trvání 30 dnů. Prodloužení Nouzového stavu nad rámec 30 dnů by musela schválit Poslanecká sněmovna.

V souladu s usnesením o vyhlášení Nouzového stavu Vláda zmocnila sama sebe k vydávání samostatných usnesení – krizových opatření pro řešení krizové situace, k čemuž je Vláda oprávněna v souladu s ustanovením § 5 písm. a) až e) a § 6 zákona č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „**Krizový zákon**“).

Toto memorandum vychází ze stavu ke dni jeho zpracování, tj. nezohledňuje případná opatření Vlády, která byla vydána po jeho zpracování.

III. AKTUÁLNÍ KRIZOVÁ OPATŘENÍ A JINÁ ROZHODNUTÍ VYDANÁ VLÁDOU

V souvislosti s vyhlášením Nouzového stavu došlo k vyhlášení několika krizových opatření, která ovlivňují chod soukromého sektoru v České republice. Tato opatření se týkají jednotlivých segmentů, kdy ve stručnosti jsou tato popsána dále.

III.1 Zákaz cestování

Usnesením Vlády vyhlášeným ve sbírce zákonů pod číslem 71/2020 s účinností od 14. 3. 2020 a pod číslem 76/2020 s účinností od 0.00 hodin dne 16. 3. 2020 došlo k omezení cestování:

- je nařízen zakázán vstup cizinců z rizikových oblastí do ČR (aktuální seznam rizikových oblastí je zde: <https://koronavirus.mzcr.cz/staty-sveta-s-vysokym-rizikem-prenosu-nakazy/>, ke dni této zprávy se z evropských států jedná zejména o tyto státy: Belgie, Dánsko, Francie, Itálie, Německo, Norsko, Rakousko, Španělsko, Švédsko, Švýcarsko a Velká Británie). Polsko ani Slovensko zatím není rizikovou oblastí (avšak i na Polsko a Slovensko se vztahuje zpřísněný zákaz cestování od 16. 3. 2020);
- jsou zakázány cesty mimo Českou republiku českým občanům a osobám s trvalým pobytem v ČR (výjimkou jsou čeští občané s trvalým pobytem v jiné zemi, případně cizinci s trvalým pobytem v ČR – tito cizinci mohou vycestovat, pak se však již nemohou vrátit);
- je zakázán vstup cizinců ze všech zemí (nejen rizikových) do ČR (krom cizinců s trvalým pobytem či přechodným pobytem nad 90 dnů v ČR);

- výjimky z uvedených zákazů jsou nastaveny pro cesty některých profesí (zejména řidiči nákladní mezinárodní dopravy), pro přeshraniční pracovníky mezi ČR a Německem, Polskem, Rakouskem a Slovenskem s místem výkonu práce do 100 km od státní hranice, a to oboustranně (podrobný výpis všech výjimek je dostupný na <https://www.mvcr.cz/clanek/vyjimky-z-omezeni-cestovani.aspx>), tato výjimka platí i po přijetí nových krizových opatření ze dne 15. 3. 2020;
- cizinci mohou cestovat do ČR jen do 16. 3. 2020, pokud se nejedná o cizince cestující z rizikové země, a pokud jsou z rizikové země, tak jen tehdy, pokud se u nich aplikuje výjimka. Není tedy podstatné, zda mají pracovní povolení. Upozorňujeme však v této souvislosti na karanténní opatření – viz níže.

III.2 Karanténní opatření

Usnesením vlády vyhlášeným ve sbírce zákonů pod číslem 81/2020 s účinností od 12.00 hodin dne 13. 3. 2020 došlo k přijetí krizového opatření zavádějícího povinnou karanténu pro osoby přijíždějící do ČR ze všech rizikových oblastí (nevztahuje se na osoby, kterým je udělena výjimka týkající se cestování).

Tyto osoby musí po návratu do ČR oznámit tuto skutečnost telefonicky či jiným dálkovým způsobem svému praktickému lékaři (případně jakémukoliv praktickému lékaři, pokud nemají svého registrujícího lékaře). Lékař pak nařídí karanténní opatření. Porušení karanténních opatření může být sankcionováno pokutou až 3 000 000 Kč.

Pro úplnost uvádíme, že podle dostupných informací zavedlo Slovensko karanténní opatření pro osoby vracející se z ČR.

S účinností od 0.00 hodin 16. 3. 2020 vláda zavedla další krizové opatření (ve chvíli zpracování memoranda tato nebyla vyhlášena ve sbírce zákonů), kterými došlo k obecnému zakazu volného pohybu obyvatel České republiky. Tento zákaz se však nevztahuje na nezbytné cesty do zaměstnání (zaměstnavatelé byli vyzváni ke zvážení zadávání práce z domova), nezbytné cesty k zajištění životních potřeb (nákup potravin, drogistického zboží apod.) nebo cest za rodinou či do zdravotnických zařízení. Tímto opatřením není dotčen volný pohyb osob například do přírody a parků.

III.3 Omezení v dopravě

Vláda dále zavedla krizové opatření omezující dopravu, a to svým usnesením vyhlášeným ve sbírce zákonů pod číslem 73/2020, kdy s účinností od 0.00 hodin dne 14. 3. 2020 je přerušena mezinárodní hromadná silniční doprava (nad 9 osob) a mezinárodní vlaková doprava, veškeré mezinárodní lety musí být směřovány pouze na letiště Václava Havla Praha.

Toto opatření se však netýká návratu českých občanů a odcestování cizinců mimo ČR. Dále se pak toto opatření nevztahuje na individuální dopravu (vozidla s obsaditelností do 9 osob), kdy se jedná o cestování do nerizikových oblastí, které je však možné pro občany ČR pouze do 16. 3. 2020, kdy nastává obecný zákaz cestování – viz výše.

Současně došlo na základě mimořádného opatření Ministerstva vnitra (dále jen „MV“) k zavedení hraničních kontrol s účinností od 14. 3. 2020, které se však zatím netýká přejezdu ČR/Německo, ČR/Rakousko.

K cestování je možné použít jen některé přechody, přeshraniční pracovníci mohou v denních hodinách využívat další přechody (<https://www.mvcr.cz/clanek/mimoradne-opatreni-ministerstva-vnitra-o-docasne-znovuzavedeni-ochrany-vnitrcnich-hranic-ceske-republiky.aspx>).

K okamžiku zpracování tohoto memoranda nedošlo k vydání, respektive zveřejnění nového mimořádného opatření MV, které by hraniční kontroly rozšiřovalo na další oblasti (Polsko a Slovensko).

III.4 Uzavření provozoven a omezení obchodu

Usnesením vlády vyhlášeným ve sbírce zákonů pod číslem 72/2020 s účinností od 6.00 hodin dne 13. 3. 2020 se zakazují veškeré akce, na kterých se ve stejný čas účastní 30 osob, přičemž tento zákaz nedopadá na schůze, zasedání a podobné akce ústavních orgánů, orgánů veřejné moci, soudů a jiných veřejných osob, stejně tak jako na konání pohřbů. Se stejnou účinností vláda zakázala provozování posiloven, koupališť, solárií, saun, wellness služeb, hudebních a společenských klubů, zábavních zařízení, veřejných knihoven a galerií.

Vláda svým usnesením vyhlášeným ve sbírce zákonů pod číslem 80/2020 s účinností od 0.00 hodin dne 14. 3. 2020 zcela zakázala přítomnost veřejnosti v provozovnách poskytovatelů služeb bazénů a turistických informačních center. Současně tímto usnesením vláda zakázala přítomnost veřejnosti na venkovních i vnitřních sportovištích.

s účastí přesahující ve stejný čas 30 osob. Stejně tak vláda zakázala maloobchodní prodej na tržnicích a tržištích (např. farmářské trhy, tržnice).

Dále vláda s účinností od 6.00 hodin dne 14. 3. 2020 přijala krizové opatření, které bylo vyhlášeno ve sbírce zákonů pod číslem 82/2020, kterým byl vládou zakázán maloobchodní prodej a poskytování služeb v provozovnách. Toto krizové opatření vláda prozatím přijala na dobu 10 dnů, tedy do 6.00 hodin dne 24. 3. 2020.

Z tohoto opatření však vláda vyjmenovala výjimky, na které se zákaz prodeje nevztahuje. Jedná se o provozovny, kterými jsou:

- prodejny potravin (bez omezení plochy);
- lékárny a výdejny zdravotnických potřeb;
- prodejny pohonných hmot a paliv (typicky čerpací stanice);
- prodejny hygienického a drogistického zboží (drogerie);
- prodejny malých domácích zvířat a krmiv pro zvířata;
- prodejny brýlí a kontaktních čoček (optiky);
- prodejny novin, časopisů a tabákových výrobků (typicky trafiky);
- prádelny a čistírny; a dále
- není zakázán prodej uskutečňovaný přes internet a jinými vzdálenými prostředky.

Na prodejny nebo poskytovatele služeb, kteří pod uvedené kategorie nespádají, se zákaz prodeje vztahuje v plném rozsahu. Tímto opatřením jsou tak omezené prodeje zboží mimo vyjmenované výjimky, tj. například prodej aut, služeb cestovních kanceláří, pojištění, kadeřnictví, kosmetických salónů, daňových poradců, aj. Šíře zásahu tímto omezením do podnikatelské činnosti je tak enormní.

Dále tímto krizovým opatřením vláda zakázala přítomnost veřejnosti v provozovnách stravovacích služeb, s výjimkou provozoven, které neslouží pro veřejnost (typicky zaměstnanecké stravování, stravování poskytovatelů zdravotních a sociálních služeb, vězeňská zařízení).

Tento zákaz pro provozovatele stravovacích služeb se nevztahuje na prodej mimo provozovnu, jako jsou rychlá občerstvení s výdejovými okénky nebo prodej jídla s sebou bez vstupu do provozovny (včetně improvizovaných prodejnů přes okno), a to bez jakéhokoliv časového omezení.

Současně vláda tímto opatřením zakázala činnost provozoven stravovacích služeb umístěných v nákupních centrech s prodejní plochou přesahující 5 000 m² a dále provoz heren a kasin.

Novými opatřeními přijatými dne 15. 3. 2020 vláda dále rozšířila zákaz na provoz ubytovacích služeb a autoškol. Zároveň novými opatřeními bylo stanoveno několik dalších výjimek ze zákazu provozu provozoven, když vláda povolila služby týkající se oprav vozidel, odtahů vozidel a prodeje náhradních dílů, provozoven pro vyzvednutí zásilek, prodeje zahrádkářských potřeb, pohřebních služeb nebo výdej a prodej zdravotnických prostředků.

III.5 Zavření škol

Usnesením vlády vyhlášeným ve sbírce zákonů pod číslem 74/2020 bylo s účinností od 13. 3. 2020 zakázána osobní přítomnost žáků a studentů na základním, středním a vyšším odborném vzdělávání (včetně akcí těmito školami pořádanými). Stejně tak byla zakázána účast při studiu vysokých škol včetně zkoušek. Dále pak byla zakázána osobní přítomnost v základních uměleckých školách a jazykových školách.

Vláda uložila, aby od 17. 3. 2020 územní samosprávné celky zajistit školní zařízení pro děti od 3 do 10 let věku, jejichž rodiče pracují v profesích nezbytných pro chod státu, zejména zdravotnických a sociálních služeb, záchranných a bezpečnostních složek.

III.6 Další opatření

Dalšími opatřeními, které vláda zavedla krizovými opatřeními ze dne 15. 3. 2020 (jejichž znění prozatím není zveřejněno) je posunutí termínu podání daňového přiznání k dani z příjmů o 3 měsíce. Současně ministryně financí sdělila, že se zaváděním 3. a 4. elektronické evidence tržeb nebudou po dobu 3 měsíců státní orgány uplatňovat sankce za opožděnou registraci.

IV. POSOUZENÍ PRÁV A POVINNOSTÍ OSOB DOTČENÝCH NOUZOVÝM STAVEM V ČR

V souvislosti s Nouzovým stavem jsou spojena některá zvláštní práva a povinnosti přímo dotčených osob, včetně možnosti uplatnění případné náhrady škody osob dotčených Nouzovým stavem v jeho souvislosti. Úprava je obsažena v ustanoveních § 29 a násl. Krizového zákona.

IV.1 Povinnosti dotčených osob

V případě Nouzového stavu ukládá Krizový zákon dotčeným osobám zejména povinnosti, které uvádíme níže. Aktuálně se jedná o uvedené povinnosti s tím, že prozatím jiné povinnosti uvedené v Krizovém zákoně nelze aplikovat pro neexistenci zmocňujícího krizového opatření Vlády. Nutno také zmínit, že porušení povinností je dle Krizového zákona sankcionováno, a to pokutou až do výše 2 000 000,- Kč pro fyzickou osobu a až do výše 3 000 000,- Kč pro právnickou osobu, případně pro fyzickou podnikající osobu.

a) Dodržování krizových opatření

Obecně s ohledem na povahu krizových opatření vydávaných Vládou v souvislosti s Nouzovým stavem jsou všechny osoby (právnícké i fyzické) povinny dodržovat všechny povinnosti nařízené těmito opatřeními, stejně tak jako se zdržet zakázaného jednání.

Za Nouzového stavu je možné na nezbytně nutnou dobu a v nezbytně nutném rozsahu omezit:

- i. právo na nedotknutelnost osoby a obydlí při evakuaci;
- ii. vlastnické či užívací právo k majetku za účelem ochrany života, zdraví, majetku nebo životního prostředí;
- iii. svobodu pohybu ve vymezeném území;
- iv. právo pokojně se shromažďovat;
- v. právo provozovat podnikatelskou činnost, která by narušovala provádění krizových opatření, případně taková opatření znemožňovala; a
- vi. právo na stávkou.

b) Zpracování krizového plánu a poskytnutí věcných prostředků

Podnikající osoby (právnícké i fyzické), jejichž činnost může být státem využita při krizovém stavu (mezi které patří i Nouzový stav), jsou povinny na výzvu příslušného orgánu se podílet na zpracování krizového plánu. Současně jsou tyto osoby povinny zpracovávat plány krizové připravenosti, tj. plán, ve kterém je upravena příprava dané osoby k řešení krizových situací.

Stejně tak jsou tyto osoby povinny poskytnout věcné prostředky (movité i nemovité věci, služby) pro řešení krizových situací.

c) Dodržení pracovní povinnosti v době Nouzového stavu

Každá fyzická osoba je povinna plnit povinnosti jí stanovené v době Nouzového stavu. V tuto chvíli prozatím platí krizové opatření Vlády o pracovní povinnosti studentů v oborech sociálních pracovníků, a to jak středoškolských, tak vysokoškolských studentů.

IV.2 Práva dotčených osob

Stejně tak, jako jsou Krizovým zákonem stanoveny povinnosti, zakotvuje tento zákon i některá práva dotčených osob. Tímto právem je především právo fyzických osob pobývajících na území České republiky na nezbytné informace o připravovaných krizových opatřeních k ochraně jejich života, zdraví a majetku.

IV.3 Náhrada za omezení vlastnického práva, poskytnutí věcných prostředků a za vykonání pracovní povinnosti

Za omezení vlastnického práva, poskytnutí věcných prostředků či za vykonání pracovní povinnosti náleží takové osobě peněžní náhrada. Takovou náhradu přiznává ustanovení § 35 Krizového zákona, přičemž náhradu vyplácí orgán krizového řízení (Vláda), a to do 6 měsíců od ukončení nebo zrušení Nouzového stavu.

V případě, že dojde k omezení výkonu vlastnického práva k nemovitosti, poskytne se jejímu vlastníku náhrada odpovídající míře omezení jeho majetkových práv podle ObčZ.

IV.4 Náhrada škody

Pokud v důsledku zavedení krizových opatření v případě Nouzového stavu dojde ke vzniku škod na majetku právnických nebo fyzických osob (podnikajících i nepodnikajících), má stát povinnost takovou škodu nahradit.

Musí se však jednat o škodu v přímé souvislosti se zavedenými krizovými opatřeními, přičemž se stát náhrady škody může zprostit pouze v případě, kdy prokáže, že škodu si daná osoba způsobila sama. S ohledem na specifickou situaci je tak zřejmé, že případně vzniklá škoda bude muset být posuzována individuálně s ohledem na všechny relevantní okolnosti.

Případná náhrada škody se poskytuje podle právních předpisů platných v době vzniku škody. S ohledem na neexistenci zvláštní právní úpravy (dle našeho názoru se zákon č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem, ve znění pozdějších předpisů, na tento případ neuplatní, neboť tento zákon na škody způsobené krizovými opatřeními nepamatuje), se tak vzniklá škoda bude posuzovat podle obecných ustanovení o náhradě škody stanovené v zákoně č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů. Je tak možné uplatnit nárok na náhradu skutečné škody i ušlého zisku.

Peněžní náhradu způsobené škody poskytne vždy ten orgán, který krizové opatření nařídil. K dnešnímu stavu tak byla všechna opatření doposud nařízena vládou, tudíž veškeré takové škody nahradí stát prostřednictvím vlády.

Nárok na náhradu škody s uvedením všech důvodů je nutné uplatnit u příslušného orgánu do 6 měsíců od doby, kde se poškozená osoba o způsobené škodě dozvěděla, nejdéle však do 5 let od jejího vzniku.

S ohledem na výše uvedené je vhodné průběžně shromažďovat podklady vztahující se k vzniklé škodě, aby při uplatnění nedocházelo k problémům s prokázáním důvodu vzniku a výše škody.

IV.5 Platby v hotovosti

Zákon č. 254/2000 Sb., o omezení plateb v hotovosti, ve znění pozdějších předpisů, stanoví povinnost provést platbu bezhotovostně, přesahuje-li výše těchto plateb částku 270 000 Kč.

Po dobu vyhlášení Nouzového stavu tato povinnost **neplatí** [ustanovení § 3 odst. 2 písm. d) uvedeného zákona].

IV.6 Dopad do zadávání veřejných zakázek

V době Nouzového stavu platí výjimka dle § 29 písm. c) zákona č. 134/2016 Sb., o zadávání veřejných zakázek, ve znění pozdějších předpisů, zadavatel není povinen zadat veřejnou zakázku v zadávacím řízení, jde-li o zadávání nebo plnění veřejné zakázky v rámci zvláštních bezpečnostních opatření stanovenými jinými právními předpisy (Krizového zákona) a současně nelze učinit takové opatření, které by provedení zadávacího řízení umožňovalo.

V. SHRUTÍ

- (i) S ohledem na vyhlášení Nouzového stavu v ČR dochází k podstatnému omezení podnikatelské činnosti.
- (ii) Za tohoto stavu jsou všechny osoby (právnícké i fyzické) povinny dodržovat všechny povinnosti nařízené těmito opatřeními, stejně tak jako se zdržet zakázaného jednání.
- (iii) Orgány krizového řízení jsou dokonce oprávněny přikázat pracovní povinnost nebo poskytnutí věcných prostředků. To vše ale za náhradu.
- (iv) Pokud právnickým nebo fyzickým osobám vznikne v důsledku krizových opatření škoda (skutečná škoda nebo ušlý zisk), je vláda povinna ji nahradit. Škodu je třeba uplatnit u příslušného orgánu do 6 měsíců od doby, kde se poškozená osoba o způsobené škodě dozvěděla, nejdéle však do 5 let od jejího vzniku.
- (v) Po dobu Nouzového stavu neplatí omezení plateb v hotovosti a veřejné zakázky za určitých podmínek nemusí být zadávány v zadávacím řízení.

VI. VÝHRADY

Při vyhotovení tohoto memoranda jsme vycházeli pouze z obecně závazných právních předpisů a nikoliv z individuálních okolností jednotlivých případů.

Toto memorandum představuje pouze obecné posouzení možných variant a nezohledňuje veškeré právní a daňové aspekty či důsledky nastíněných možností. Toto memorandum nepředstavuje ani doporučení uskutečnit či neuskutečnit jakékoliv konkrétní faktické či právní kroky.

Toto memorandum vyjadřuje náš právní názor na danou problematiku a nezaručuje, že soudy, úřady či jiné orgány, které by se těmito otázkami v budoucnu případně zabývaly, dospějí ke stejným závěrům. Pokud jsme se v tomto memorandu vyjadřovali k daňovým či jiným aspektům zkoumaných otázek, vycházeli jsme pouze z obecných informací, které jsme měli při řešení nastíněných otázek k dispozici, a nezaručujeme proto, že v případě sdělení dalších podrobností či upřesnění podmínek daného závazkového vztahu budou naše závěry nadále relevantní. Doporučujeme proto, aby každý případ byl posuzován individuálně s ohledem na skutkové okolnosti. Dále pak, aby v otázkách daňových dopadů nastíněných variant byly tyto posouzeny příslušnými odborníky v oblasti daní se zohledněním všech rozhodných skutečností každé z variant.

Toto memorandum nemůže být použito žádnou třetí stranou nebo ve prospěch či neprospěch třetí strany bez našeho písemného souhlasu, a to ani v případě jakéhokoli řízení podle občanského, správního nebo trestního práva.

Jan Tomaier, advokát
Tomaier Legal advokátní kancelář s.r.o.